

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка



ПОЛІТИКА ВІДКРИТОЇ НАУКИ
В ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

Затверджено
вченою радою університету
(протокол № 6 від 29 грудня 2025 р.);
уведено в дію наказом ректора
№ 198-ун від 30 грудня 2025 р.

Голова вченої ради університету,
ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка

проф. Є.Ю. Соболев

«30» грудня 2025 року



Політика відкритої науки в Центральноткраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка : Інформаційний відділ ЦДУ ім. В. Винниченка, 2025. – 12 с.

УКЛАДАЧІ:

Фока М. В. – проректор з наукової роботи, доктор філологічних наук, професор;

Крушеніцький В. С. – провідний фахівець навчально-наукового відділу.

Відповідальний за випуск:

Фока М.В., проректор з наукової роботи,
доктор філологічних наук, професор.

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Мета та завдання Політики.....	8
3. Цінності та принципи відкритої науки.....	9
4. Результати наукових досліджень.....	13
5. Відкриті освітні ресурси.....	14
6. Інтелектуальна власність та етика.....	14
7. Інфраструктура відкритої науки університету.....	16
8. Підвищення рівня обізнаності та формування компетентностей з відкритої науки.....	17
9. Прикінцеві положення.....	17

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Політика відкритої науки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (далі – Політика) визначає загальні цілі та напрями впровадження цінностей і принципів відкритої науки в освітньо-наукове середовище Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (далі – Університет).

1.2. Політику розроблено з урахуванням Рекомендацій ЮНЕСКО щодо відкритої науки, Рекомендацій Європейської асоціації університетів «Університети без стін: бачення на 2030 рік», вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист персональних даних», Національного плану щодо відкритої науки, Методичних рекомендацій щодо управління науковими даними для закладів вищої освіти та наукових установ у частині визначення механізмів збереження та повторного використання наукових даних, розроблених робочою групою з питань управління науковими даними, нормативних документів Університету, зокрема Стратегії розвитку Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка на 2022–2026 роки, Положення про академічну свободу та академічну доброчесність у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка, Порядку рекомендації до друку наукових та навчальних видань у Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка.

1.3. У цьому документі наведені нижче терміни вживаються в таких значеннях:

– *академічний текст* – авторський твір наукового, науково-технічного або навчального характеру (дисертація, кваліфікаційна робота, наукове видання, наукова стаття, звіт у сфері наукової та науково-технічної діяльності, підручник, навчальний посібник, інші наукові та навчально-методичні праці);

– *відкрита наука* – підхід до здійснення наукової та науково-технічної діяльності, що передбачає відкритий доступ до наукових результатів, дослідницьких даних, наукової інформації та інфраструктури з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення обміну знаннями, повторного використання результатів досліджень і розвитку науки;

– *відкритий доступ* – організація вільного доступу до наукових результатів, дослідницьких даних та іншої наукової інформації через інформаційно-комунікаційні технології з можливістю їх використання відповідно до визначених умов;

– *відкриті освітні ресурси* – навчальні, навчально-методичні та дослідницькі матеріали у будь-якому форматі, доступні для безкоштовного

використання, повторного використання, адаптації та поширення відповідно до умов відкритих ліцензій;

- *дослідницькі дані* – факти, результати спостережень, вимірювань, експериментів, записи, цифрові матеріали та інші дані, отримані або створені під час проведення наукових досліджень;

- *дослідницька інфраструктура* – сукупність ресурсів, обладнання, інформаційних систем, цифрових платформ та пов'язаних послуг, що забезпечують проведення наукових досліджень і доступ до наукових ресурсів;

- *інституційний репозитарій відкритого доступу* – електронний архів Університету для накопичення, зберігання, систематизації та відкритого доступу до цифрових копій результатів наукової, освітньої та іншої інтелектуальної діяльності;

- *інформація з обмеженим доступом* – інформація, доступ до якої обмежується відповідно до законодавства України;

- *інфраструктура відкритої науки* – сукупність фізичних і цифрових ресурсів, платформ, сервісів, інформаційних систем та інструментів, що забезпечують створення, зберігання, поширення, доступ і повторне використання наукових результатів та дослідницьких даних;

- *ліцензії Creative Commons* – стандартизовані відкриті ліцензії, що визначають умови використання, поширення та повторного використання об'єктів авторського права;

- *наукова діяльність* – інтелектуальна та творча діяльність, спрямована на отримання нових знань та/або пошук способів їх практичного застосування;

- *наукове видання* – видання наукового характеру, що містить результати наукових досліджень або систематизовані наукові матеріали та пройшло відповідне рецензування, редакційне опрацювання й підготовку до опублікування;

- *ресурси Університету* – фінансові, інформаційні, матеріально-технічні та інші ресурси Університету, включно з обладнанням, програмним забезпеченням, інформаційними системами та іншими засобами, що використовуються під час здійснення наукової, науково-технічної, науково-педагогічної та освітньої діяльності.

Інші терміни в цій Політиці вживаються у значенні, наведеному в Законах України «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», «Про інноваційну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

1.4. Дія цієї Політики поширюється на діяльність, що здійснюється в межах освітньо-наукового процесу в Університеті, його учасників, а також на результати їх наукової, науково-технічної, науково-методичної та науково-педагогічної діяльності, здійсненої з використанням ресурсів Університету та/або на виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту).

1.5. Дія цієї Політики не поширюється на результати інтелектуальної діяльності, створені працівниками Університету поза межами виконання службових обов'язків. Водночас автори мають право за власним рішенням розміщувати, публікувати та оприлюднювати такі результати в електронних системах Університету, зокрема в Електронному репозитарії Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (далі – Репозитарій), за умови дотримання прав третіх осіб та вимог законодавства України.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПОЛІТИКИ

2.1. Метою впровадження та функціонування цієї Політики є сприяння інтеграції Університету до міжнародного дослідницького та освітнього простору шляхом забезпечення відкритого обміну знаннями та результатами наукових досліджень.

2.2. Основні завдання:

- сприяння співпраці та участі Університету в діяльності національних і міжнародних організацій та консорціумів з метою впровадження найкращих практик відкритої науки в діяльність Університету;
- забезпечення академічних свобод, дотримання принципів академічної доброчесності, етики наукових досліджень, свободи наукової творчості й співпраці, а також відкритості, прозорості та доступності наукової інформації;
- розвиток інфраструктури для формування, підтримки та забезпечення доступу до відкритих наукових і освітніх ресурсів;
- забезпечення ефективної взаємодії освітнього та наукового процесів в Університеті шляхом упровадження й використання сучасних підходів і технологій;
- створення рівних умов доступу всіх учасників освітньо-наукового процесу Університету до глобальних академічних ресурсів, інфраструктури відкритої науки та відкритих освітніх ресурсів;
- забезпечення дотримання правових і етичних норм з урахуванням обставин, що можуть обмежувати відкритий доступ (вимоги конфіденційності, договірні умови тощо);

– популяризація відкритої науки, підвищення рівня обізнаності щодо створення й використання відкритих наукових ресурсів та освітніх матеріалів, а також формування відповідних компетентностей учасників освітньо-наукового процесу шляхом проведення навчальних заходів різних форм.

3. ЦІННОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ВІДКРИТОЇ НАУКИ

3.1. Представники університетської спільноти у своїй академічній діяльності дотримуються принципів FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), що є основою відкритої науки, а саме:

– *Можливість пошуку (Findability)* – наукові результати, дослідницькі дані та цифрові об’єкти мають бути належним чином описані метаданими, мати унікальні ідентифікатори та бути доступними для пошуку через відповідні інформаційні системи.

– *Доступність (Accessibility)* – наукові результати та пов’язані з ними метадані мають бути доступними через відкриті стандартизовані протоколи з урахуванням законодавчих, етичних, договірних та безпекових обмежень.

– *Сумісність (Interoperability)* – наукові дані та цифрові ресурси мають створюватися і зберігатися із застосуванням загальновизнаних стандартів та форматів, що забезпечують їх взаємодію між різними інформаційними системами.

– *Можливість повторного використання (Reusability)* – наукові результати мають супроводжуватися інформацією про їх походження, методологію, умови використання та ліцензії, необхідною для перевірки й повторного використання.

3.2. Основні цінності відкритої науки:

– *Якість, доброчесність і відповідальність.*

Відкрита наука ґрунтується на достовірності, прозорості та відтворюваності досліджень. Дослідники дотримуються принципів академічної доброчесності, належної наукової практики, забезпечують коректне цитування джерел та запобігають фабрикації, фальсифікації й іншим порушенням наукової етики.

– *Відкритість і користь для суспільства.*

Університет сприяє відкритому доступу до результатів наукової діяльності з метою поширення знань, розвитку науки, освіти, інновацій та використання результатів досліджень суспільством.

– *Рівність, різноманітність та інклюзивність.*

Університет забезпечує рівні можливості для участі в науковій діяльності, доступу до дослідницької інфраструктури, відкритих даних та ресурсів відкритої

науки, сприяє створенню інклюзивного наукового середовища без дискримінації відповідно до законодавства України.

– *Співпраця та взаємодія.*

Відкрита наука передбачає розвиток міждисциплінарного, міжсекторального та міжнародного співробітництва, залучення різних учасників до створення, поширення та використання наукових знань.

3.3. Основні принципи відкритої науки:

– *Прозорість і відтворюваність.*

Університет підтримує відкритість методології, дослідницьких даних, програмного забезпечення та результатів досліджень у межах, визначених законодавством, етичними нормами та вимогами захисту інформації.

– *Рівність доступу.*

Університет сприяє забезпеченню рівного доступу учасників освітньо-наукового процесу до дослідницької інфраструктури, цифрових ресурсів, відкритих даних та можливостей наукової співпраці.

– *Підзвітність і відповідальність.*

Учасники наукової діяльності відповідають за якість, достовірність і доброчесність результатів досліджень, а також за дотримання вимог законодавства щодо інтелектуальної власності, персональних даних та інформаційної безпеки.

– *Гнучкість.*

Реалізація відкритої науки здійснюється з урахуванням особливостей галузей знань, типів досліджень, етичних норм, вимог фінансувальних організацій та законодавства України шляхом забезпечення оптимального балансу між відкритістю наукових результатів, вимогами безпеки, конфіденційності та захистом прав інтелектуальної власності.

– *Сталість.*

Університет забезпечує довгострокове збереження та доступність наукових результатів шляхом розвитку цифрової інфраструктури, репозитарію, систем управління дослідницькими даними та відкритих інформаційних сервісів.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

4.1. Наукові результати, створені в межах діяльності Університету, рекомендується розміщувати у відкритому доступі з моменту їх опублікування та поширювати на умовах відкритих ліцензій Creative Commons, якщо інше не передбачено законодавством України або умовами договорів щодо прав інтелектуальної власності.

4.2. Університет рекомендує дослідникам надавати перевагу публікації результатів наукових досліджень у рецензованих міжнародних наукових виданнях відкритого доступу.

4.3. Університет рекомендує дослідникам забезпечувати відкритий доступ до результатів наукових досліджень, опублікованих у передплатних наукових виданнях, шляхом розміщення публікацій у Репозитарії відповідно до умов, визначених видавничою політикою відповідного видання.

4.4. У разі якщо науково-педагогічні працівники Університету здійснюють наукову діяльність у співпраці з представниками інших установ, дія цієї Політики поширюється лише на результати наукової діяльності, створені науково-педагогічними працівниками Університету, якщо інше не визначено відповідною угодою (договором).

4.5. До результатів наукових досліджень, отриманих під час виконання робіт відповідно до угод (договорів), застосовуються умови доступу та поширення, визначені такими угодами (договорами).

4.6. Дія цієї Політики поширюється на результати наукових досліджень, виконаних здобувачами освіти Університету.

5. ВІДКРИТІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ

5.1. Навчальні та навчально-методичні матеріали, що створені співробітниками Університету та використовуються в освітньому процесі, рекомендується розміщувати у відкритому доступі та поширюватися на умовах відкритих ліцензій Creative Commons, якщо інше не передбачено законодавством України у сфері інтелектуальної власності. Доступ до відкритих освітніх ресурсів забезпечується шляхом їх розміщення в Репозитарії та/або на інших платформах відкритого доступу.

5.2. Відкриті освітні ресурси, створені співробітниками Університету в межах виконання службових обов'язків, рекомендується розміщувати у відкритому доступі відповідно до цієї Політики.

5.3. У разі створення відкритих освітніх ресурсів у співпраці з представниками інших установ умови їх використання, поширення та відкритого доступу мають бути визначені відповідною угодою (договором) про співпрацю. Така угода (договір) має передбачати, які частини змісту ресурсу можуть бути відкрито доступними відповідно до цієї Політики.

6. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА ЕТИКА

6.1. Наукові результати та відкриті освітні ресурси, створені співробітниками Університету в межах виконання службових обов'язків або з використанням ресурсів Університету, є об'єктами права інтелектуальної

власності, до яких застосовуються положення цієї Політики з урахуванням умов доступу, визначених у пунктах 4.1 та 5.1.

6.2. Ухвалюючи рішення про поширення наукових результатів відповідно до принципів відкритої науки, дослідники мають переконатися, що результати досліджень не мають конфіденційного характеру, не створені в межах виконання договірних зобов'язань, які унеможливають відкритий доступ, не містять інформації з обмеженим доступом та не потребують попереднього захисту як об'єкти права промислової власності (зокрема винаходи, корисні моделі, промислові зразки тощо).

6.3. Розміщення у відкритому доступі наукових результатів і відкритих освітніх ресурсів, які включають об'єкти права інтелектуальної власності, що належать іншим особам, можливе виключно за умови оформлення дозволу правовласників на таке використання в порядку, установленому законодавством України.

6.4. До наукових результатів та академічних текстів, для яких необхідний попередній захист прав інтелектуальної власності, може застосовуватися період ембарго на відкритий доступ.

6.5. Дія цієї Політики не поширюється на дослідницькі дані та наукові результати, що містять інформацію з обмеженим доступом.

6.6. Університет рекомендує дослідникам зберігати майнові права інтелектуальної власності на наукові результати, які можуть бути відчужені, передаючи видавцям за видавничими договорами та ліцензійними угодами лише ті права, які необхідні для опублікування та поширення відповідних результатів.

6.7. Дослідники мають дотримуватися високих стандартів наукової етики та уникати будь-яких маніпуляцій із дослідницькими даними й науковими результатами, оскільки достовірність, прозорість і відтворюваність досліджень є основою довіри до відкритої науки та наукової діяльності Університету.

6.8. Університет забезпечує умови для дотримання всіма учасниками науково-дослідницької діяльності та освітнього процесу положень «Етичного кодексу університетської спільноти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка».

6.9. Університет зобов'язує дослідників, які надають доступ до дослідницьких даних або наукових результатів, що стосуються людей як учасників (респондентів) досліджень, отримувати їх інформовану згоду відповідно до принципів Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації «Етичні принципи медичних досліджень за участю людини як об'єкта дослідження».

7. ІНФРАСТРУКТУРА ВІДКРИТОЇ НАУКИ УНІВЕРСИТЕТУ

7.1. Університет формує, розвиває та підтримує інфраструктуру відкритої науки для досягнення мети та виконання основних завдань, визначених цією Політикою.

7.2. До інфраструктури відкритої науки Університету належать:

- Репозитарій – електронний архів, що забезпечує відкритий доступ до наукових результатів, академічних текстів та, за можливості, дослідницьких даних, створених дослідниками Університету;

- видавнича платформа наукової періодики Університету – інформаційна система для функціонування наукових журналів відкритого доступу, які забезпечують вільний онлайн-доступ до результатів наукових досліджень;

- видавнича платформа Університету – інформаційна система для опублікування у відкритому доступі навчальних і наукових видань;

- серверні потужності та технічні засоби для зберігання, управління та забезпечення доступу до наукових результатів, відкритих освітніх ресурсів та інших цифрових ресурсів відкритої науки.

7.3. Окремі елементи інфраструктури відкритої науки Університету створюються, впроваджуються та підтримуються Університетом самостійно та/або у співпраці з іншими установами й організаціями.

7.4. Елементи цифрової інфраструктури відкритої науки Університету функціонують на основі програмного забезпечення з відкритим кодом. Їх підтримка може здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету України, інших джерел фінансування, не заборонених законодавством України, а також у межах грантових та інших проєктів, спрямованих на розвиток відкритої науки.

8. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ОБІЗНАНОСТІ ТА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ВІДКРИТОЇ НАУКИ

8.1. Для досягнення мети та виконання завдань, визначених цією Політикою, Університет забезпечує підвищення рівня обізнаності щодо відкритої науки та відкритих освітніх ресурсів серед учасників освітньо-наукового процесу.

8.2. Робота з підвищення рівня обізнаності та формування компетентностей у сфері відкритої науки здійснюється, зокрема, за такими напрямками:

- включення тем, пов'язаних із відкритою наукою, до освітніх компонентів освітніх програм;

- підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників за напрямками, пов'язаними з відкритою наукою;

- проведення освітніх заходів (консультацій, семінарів, круглих столів, тренінгів, публічних обговорень, дискусій тощо);
- проведення інформаційно-просвітницьких заходів і кампаній з популяризації відкритої науки (інсталяцій, виставок, флешмобів, квестів тощо);
- проведення наукових досліджень з питань відкритої науки;
- розвиток та вдосконалення цифрової компетентності працівників Університету.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Ця Політика набирає чинності з дня введення її в дію наказом ректора на підставі рішення вченої ради Університету про її затвердження.

9.2. Зміни та доповнення до цієї Політики затверджуються рішенням вченої ради Університету та вводяться в дію наказом ректора.

9.3. Відносини, не врегульовані цією Політикою, регулюються законодавством України.